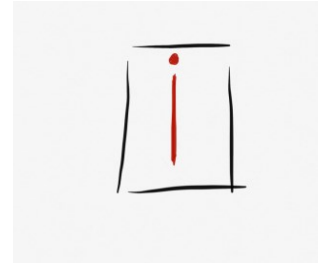

Op welke vraag is het e-depot een antwoord?

Dit Factsheet gaat over de waarde van overheidsinformatie door de tijd heen. Die waarde bepaalt de keuzen die wij vanaf de start van informatiebeheer moeten maken. *Wij* zijn, in dit geval, de informatiemangers van de overheid. *Waarde* kan onder andere zijn: een afspraak, bewijs van dat wat de overheid gedaan heeft, een momentopname in een (basis)register of een historisch feit.

Dit Factsheet stelt niet het instrument e-depot centraal, maar biedt een functionele benadering van de fasen die overheidsinformatie, inclusief informatiesystemen, doorlopen. Uitgangspunt daarbij is dat de disciplines Informatiebeveiliging (inclusief privacybescherming), informatiemanagement, -architectuur en -beheer samenwerken in aansluiting op de inrichting van de (primaire) processen van de overheid. Daaruit volgt het antwoord op de vraag in de titel.

Hoe blijft informatie *intact*?

Informatie is voornamelijk digitaal, blijft digitaal en kan bestaan op gelinkte locaties. Dat op zich zelf is een uitdaging want het digitale medium is vergankelijk. Als wij, informatiemangers, niets doen, verdwijnt de informatie vanzelf. Om informatie intact te houden moeten wij rekening houden met twee elementen:

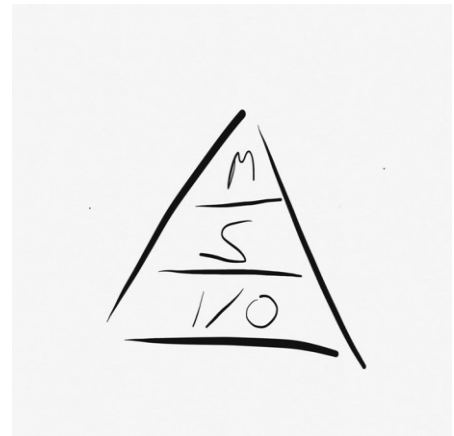
1. De piramide van digitale informatie die bestaat uit:

M Metadata (kenmerken)

De juiste betekenis, vindbaarheid en betrouwbaarheid van informatie komt uit de metadata. Risico's: veel, onbetrouwbare, betekenisloze, onvolledige informatie.

S Software.

Om de bits en bytes leesbaar te maken, hebben wij software nodig. Risico's: nieuwe technieken die niet 'backwards compatible' zijn, oude software die niet meer leverbaar of bruikbaar is.

I/O Bits en bytes.

Als wij die niet bewaren, is onze informatie zeker weg. Risico's: 'bitrot' en ongeoorloofd wijzigen of wissen.

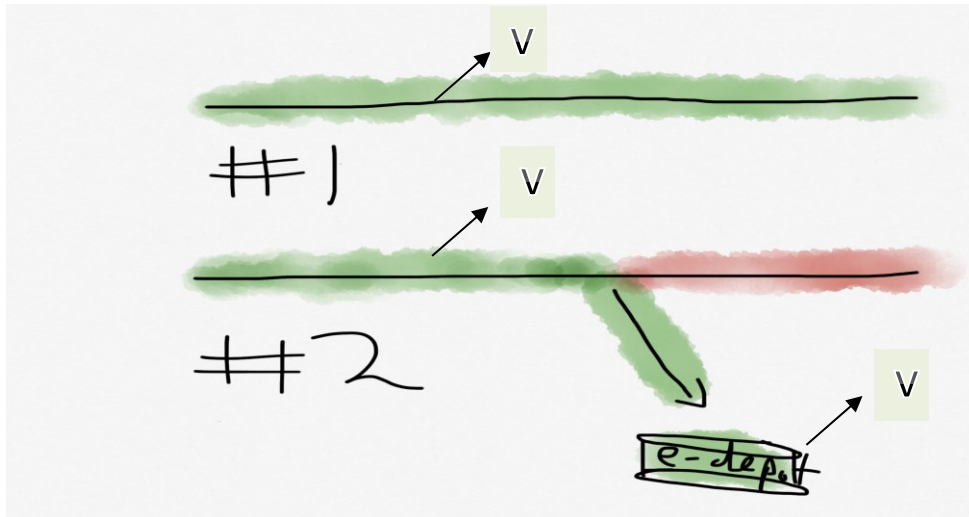
2. Het gebruik van digitale informatie door de tijd heen:

Voor duurzame toegankelijkheid zijn grofweg twee benaderingen mogelijk:

1 'in place', in de omgeving waarin informatie gevormd en gebruikt wordt, tot einde bewaartermijn en met aandacht voor (her)gebruik, links naar andere werkprocessen en openbaarheid. Voorbeelden:

(basis)registraties, geo-informatie in GIS, videotulen in Raads Informatie Systemen.

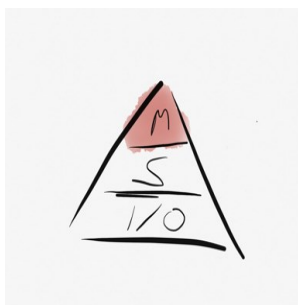
2 informatie overdragen naar een e-depot aangezien de (hoeveelheid) informatie daar beter beheerd kan worden, systemen niet meer ondersteund worden of formele overbrenging noodzakelijk wordt. Voorbeelden: zaakdossiers, beleidsdossiers, document gebaseerde vergaderseries.

In beide varianten is het van belang de juiste maatregelen te nemen door bedrijfsprocessen, ICT-voorzieningen en menselijk gedrag met elkaar te verbinden.

Welke maatregelen kunnen wij treffen?

De combinatie van 1, de piramide, en 2, het gebruik van digitale informatie, levert de sleutel voor vindbare, betrouwbare, leesbare en beheersbare informatie. Voor ons is daarom de fase van ontwerp en inrichting van applicaties en processen alles bepalend.

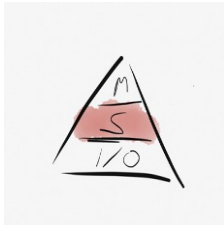
De metadata zorgen er voor dat:

- zoeken en vinden makkelijker is en de juiste informatie uit de enorme stroom data gefilterd kan worden (zowel voor gebruik als voor vernietiging);
- vertrouwelijke informatie kan worden afgeschermd;
- betrouwbaarheid en integriteit van informatie aantoonbaar zijn;
- tijdig maatregelen kunnen worden getroffen zodat informatie leesbaar en interpreteerbaar blijft.

Bij de creatie van informatie, aan het begin van het proces, ontstaan metadata. Voor het overgrote deel vindt dat plaats tijdens het uitvoeren van het primaire proces in de ondersteunende applicaties. Handmatig invoeren van metadata (registreren) wordt ontmoedigd door de opkomst van e-loketten en berichtenboxen. Veel metadata zijn al in gangbare procesapplicaties meegenomen: namen van personen of objecten, tijdsaanduidingen, audittrails/logbestanden. Andere moeten vaak nog worden toegevoegd in de

databases van applicaties, zoals bewaartermijnen, intellectueel eigendom, openbaarheid.

Onze uitdaging is tweeledig, ten eerste bij het implementeren van metadatastandaarden in software, zodat de metadata volgens standaarden, automatisch, gegenereerd worden en er sprake is van interoperabiliteit. Standaarden, waar softwareleveranciers zich aan committeren, zijn daarbij van groot belang. Ten tweede zijn gedegen beheer en draagvlak bij gebruikers, essentieel om de kwaliteit van de metadata op peil te houden.

Door software van te voren te selecteren op basis van openheid, standaard en mate van ondersteuning wordt bevorderd dat:

- informatie door de tijd heen leesbaar en bruikbaar is;
- informatie betrouwbaar en authentiek is;
- er een netwerk ontstaat dat interoperabiliteit ondersteunt;
- backward en forward compatibility mogelijk is.

Benadering #1: Preservation in place

Sommige databestanden raken niet 'verweesd', maar zowel de software als de data wordt blijvend bijgehouden, beheerd en geactualiseerd. Denk bijvoorbeeld aan basisregistraties. Er is in dat geval geen overdrachtsmoment naar een speciale opslagvoorziening (e-depot). De uitdaging hier is om informatie door de tijd heen betrouwbaar en leesbaar te houden, zodat overheidsorganisaties en belanghebbenden (burgers, ketenpartners, controleurs) er over kunnen beschikken.

Ook hier geldt dat het inrichten van de informatiehuishouding volgens architectuurprincipes helpt om verdubbelingen in applicaties en daarmee van databestanden te voorkomen: éénmalig opslaan, meermalen raadplegen. Helder moet zijn welke registratie de enige authentieke en welke afgeleid is.

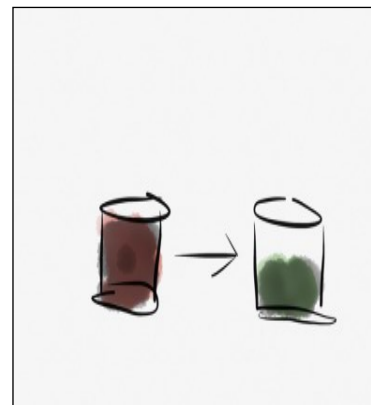
De open standaarden helpen om afhankelijkheid van leveranciers te voorkomen en daarmee makkelijker informatie door de tijd heen mee te nemen. Dat geldt ook voor bestandsformaten: geen proprietary formaten, maar open en standaard formaten: zoals XML.

Voor de opslagvoorziening geldt dat de veroudering van bestandsformaten in de oorspronkelijke omgeving (in place) wordt gemonitord en aangepakt (actieve preservering) middels bijpassende preservation strategieën.

Benadering # 2: overdracht op enig moment.

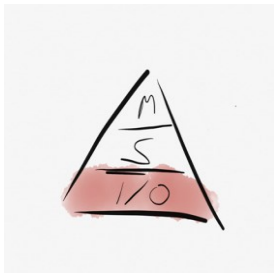
Softwareapplicaties worden in de loop der tijd vervangen, bestandsformaten raken in onbruik. De data worden niet meegenomen in nieuwe applicaties en worden gewist of raken 'verweesd'.

Het inrichten van de informatiehuishouding volgens architectuurprincipes helpt om verdubbelingen in applicaties en daarmee van databestanden te voorkomen: éénmalig opslaan, meermalen raadplegen. Helder moet zijn welke registratie de enige authentieke en welke afgeleid is. De open

standaarden helpen om afhankelijkheid van leveranciers te voorkomen en daarmee makkelijker informatie door de tijd heen mee te nemen. Dat geldt ook voor bestandsformaten: geen leveranciersgebonden formaten, maar open en standaard formaten: zoals XML. Voor de opslagvoorziening geldt dat:

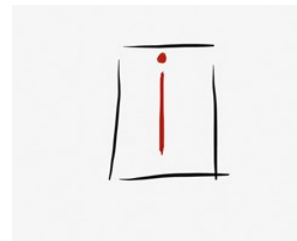
- o data uit uitgefaseerde applicaties ondergebracht kunnen worden. Dat scheelt licentiekosten.
- o veroudering van bestandsformaten gemonitord en aangepakt wordt (actieve preservatie) middels passende preservation strategieën. Deze opslagvoorziening is een e-Depot. Overdracht aan het e-Depot vereist dat er aan de voorkant goed over inrichting en metadata is nagedacht. Zo niet, dan leidt dat tot een kostbare, arbeidsintensieve migratie.

Voor de bits en bytes is opslag, professioneel beheer, uitwijk en back-up nodig. Door het voortdurend monitoren van (corrupte) bestanden wordt bitrot voorkomen; dat is in elke benadering en levensfase nodig: in vakapplicaties en in de e-Depot voorziening. De laatste helpt ons ook bij preservatie van de bitstream, het waarborgen van de integriteit, het vastleggen van deze gegevens en het beperken van risico's.

Meer weten?

- M** <https://informatie2020.pleio.nl>
S www.opf.org, www.forumstandaardisatie.nl
1/O <http://www.trusteddigitalrepository.eu/Welcome.html>

Gemaakt in opdracht van Archief2020:
Versie 0.93, 30 augustus 2016
Jeroen van Oss, adviseur informatiebeheer gemeente Rotterdam
Margriet van Gorsel, preservation officer, Nationaal Archief

ⁱ https://nl.wikipedia.org/wiki/Achterwaartse_compatibiliteit, geraadpleegd op 19-01-2016